

gryki i zawodowych nr 1 przy ul. Chemicznej w Mościcach XI Turniej Świąteczny w piłce nożnej dla szkół ponadgimnazjalnych. Drugie miejsce na podium przypadło gospodarzom turnieju Zespołowi Szkół Licealnych i Zawodowych nr 1 w Tarnowie, trzecie miejsce dla WOSSM SMS Kraków.

gryki i zawodowych nr 1 przy ul. Chemicznej, KS Stal Rzeszów, WOSSM SMS Kraków, Zespołu Szkół Budowlanych Tarnów, Zespół Szkół Licealnych I Zawodowych nr 1 Tarnów i reprezentacja tarnowskiego OZPN 94. - *Okres przedświąteczny w szkole to czas, kiedy trudno wymyślić jakieś atrakcyjne zajęcia dla młodzieży, stąd pomysł organizacji turnieju*

polaki klub piłkarski. - *Nasz klub jest kolebką polskiego sportu. Pięć razy zdobyliśmy mistrzostwo Polski w piłce nożnej. Jesteśmy najbardziej utytułowanym klubem w historii Polski międzywojennej. Obecnie, po upływie ponad roku po reaktywacji, gramy w IV lidze ukraińskiej i śmiało stawiamy nasz cel, czyli awans do ekstraklasy*

zaczę w dwóch grupach, grając systemem „każdy z każdym”. Do półfinałów awansowały po dwie najlepsze drużyny z każdej z grup i ten etap rozgrywek zagrały „na krzyż”. Przegrane zespoły z półfinałów rozegrały mecz o III miejsce, natomiast zwycięskie walczyły w finale. Drużyny które zajęły III miejsca w grupach eliminacyjnych ry-

o miejsce VII. Organizatorami go XI Turnieju Świątecznego w piłce nożnej szkół nazajnych byli: Umiętni Tarnowa, Tarnowski Związek Piłki Nożnej, Szkoła Licealnych i Zawodowych nr 1 i Uczniowski Klub Piłkarski „Jaskółka”. MICH Tarnów

29 1

Zwyczaje i obyczaje

Pomimo, że przez wieki Polska była różnicowana pod względem kultury oświaty czy rozwoju intelektualnego, to w okresie świąt Bożego Narodzenia kolędą jednoczyła Polaków pod każdym względem.

Można powiedzieć, że kolędy zawierają w swoich słowach cechy naszej narodowej duszy. Są modlitwą, pieśnią, opowiadaniem, są żywym pomnikiem dawnych wieków i tym, co nas łączy z naszymi przodkami.

Łączy je też to, że zarówno oryginały jak i przeróbki naszych kolęd, zwłaszcza tych najbardziej znanych, pisane były przez naszych rodaków już od roku 1792, a dotyczyły one walki o wyzwolenie Polski, nadziei na jej odzyskanie, rozpacz i tęsknoty. Dotyczyły praktycznie wszystkich okresów w dziejach naszej ojczyzny znaczonej zaborami, wojnami, radością z odzyskania niepodległości w roku 1918, rozpacz z ponownej jej utraty, znowu walki, znowu rozpacz, znowu nadziei i tak na przemian.

Gdy Karpiński w 1792 r. pisał najgłośniejszą polską kolę-

dę „Bóg się rodzi” Polska istniała tylko w sercach ludzkich. Prosi więc w niej o błogosławieństwo dla ojczyzny: „*Podnieś rękę Boże Dziecię Błogosław ojczyzną miłą*”. Ostatnia strofa tej kolędy, jakże patriotyczna spowodowała, że wnoszono postulaty, by „Pieśń o Narodzeniu Pańskim” uczynić hymnem narodowym. Cenzura okresu zaborów czy okupacji nakazywała zastąpienie słowa „Ojczyzna” słowem „Kraina”.

W Hymnie do Boga napisanym na melodię „Bóg się rodzi” w 1830 r. autor prosi:

*Nie pragniemy nic cudzego,
Tylko znowu mieć kraj cały,
Używać szczęścia prawego,
I dawnej Polaka chwały.*

Gustaw Ehrenberg w 1848 r. tak przerobił kolędę „Bóg się rodzi”:

*We krwi ludów tyran brodzi.
Opiekuńcze widzisz duchy?
Czyżny znaczonej zaborami,
Wojnami, radością z odzyskania
niepodległości w roku*

*1918, rozpacz z ponownej jej utraty,
znowu walki, znowu rozpacz,
znowu nadziei i tak na przemian.*

Gdy Karpiński w 1792 r. pisał najgłośniejszą polską kolę-

*By się wrogom nie zdawało
Że zdobyli Polskę całą.*

Nieznany autor w kolędzie z 1918 r. „Bóg się rodzi, Pan nad Pany” cieszy się z odzyskanej niepodległości:

*W górę serca polskie dzieci,
Ojczyzna nam zmartwychwstała,
Od pałaców do chat kmieci,
Od pałaców do chat kmieci,
Wszak nasza jest Polska cała.
(...) Wzbudź w narodzie
ufność, zgodę,
Między wszystkimi stanami,
Niech po cierpieniach
w nagrodę,
Miłość mieszka między nami.*

Nieznany autor w kolędzie „Podnieś rękę Boże Dziecię” napisanej w 1943 r. prosi:

*Boże Dziecię, rękę
wzniesieniem niszczycielski
ugaś pożar,
By się pokój zazielenił od gór
szczytów aż do morza.
Nie żałujmy krwi przelanej,
Skoro plonem jej wawrzyny.
Niech się Polska ciałem
stanie,
A pragnienie wielkim
czynem.*

Z kolei Stanisław Ligoń w 1954 r. w „Kolędzie” napisanej na melodię „Bóg się rodzi”, też prosi o błogosławieństwo: *Pobłogosław tym, co w kraju,*

*Jęczą dziś pod stopą wroga,
Matkom naszym,
żonom dzieciom,
Wzmacniaj wiarę
w wszechmoc Boga.*

Miał swoje kolędy stan wojenny.

W „Refrenie kolędy”, którą przytoczę w całości, Andrzej Borzęcki 24 grudnia 1981 roku pisze:

*Pociesz Jezu kraj ojczysty,
Zasiej w sercach prawdy
ziarno,
Siłę swoją daj walczącym
Pobłogosław „Solidarność”.
Więźniom wszystkim daj
wytrwale,
Pieczę miej nad rodzinami,
A słowo ciałem się stało
i mieszkało między nami.*

W podobnym tonie jest utrzymana „Kolęda internowanych” Macieja Zembatego napisana w Białoleścu w grudniu 1981 r.

Było by nadużyciem twierdzenie, że przerabiano tylko kolędy na melodię „Bóg się rodzi”. Dla przeciwwagi przytoczę fragment napisanej na melodię „W żłobie leży” w 1863 r. „Polskiej kolędy”. Napisał ją Karol Babiński: *Co chcesz Panie uczynić z nami,*

*Ale Polsce życie daj.
Przyjmijem chętnie
z Twojej ręki,
Wszystkie kary,
wszystkie męki,
Ale Polsce męki skróć.
Boże Ojczy, Boże wielki,
Weź krew naszą do kropełki,
Ale Polsce wolność wróć.*

Trudno nie zgodzić się z Hanną i Witoldem Szymanderskimi, którzy dokonali wyboru Polskich kolęd patriotycznych po 1830 roku w swojej książce „Polskie Kolędy Patriotyczne 1830 - do dzisiaj”, kiedy piszą, że teksty kolęd pisali najwybitniejsi poeci. Zauważają oni również to, że oprócz tych wielkich pisywały je setki poetów pomniejszych i setki amatorów ze wszystkich warstw społecznych. Nie będzie, więc przesadą stwierdzenie, że kolęda była i jest formą poezji polskiej obejmującej wszystkie stany.

Adam Mickiewicz w 1841 roku podczas wykładu poświęconego kolędom w College de France powiedział - *jest w tych prostych pieśniach pierwszy związek poezji narodowej.* Czas pokazuje, że miał rację.

Ja będę się upierał, że pierwszą kolędą patriotyczną

Patriotyzm w kolędach

jest kolęda „Bóg się rodzi” Franciszka Karpińskiego napisana na zamku w Dubiecku w 1792 roku.

I jeszcze jedno. Ma swoją kolędę napisaną na melodię „Bóg się rodzi” - Żabno.

Napisał ją Jan Jakub Należyty trzy lata temu. Nie jest to kolęda patriotyczna, co jest dowodem, że pisano kolędy do melodii „Bóg się rodzi” nie tylko patriotyczne.

*Nie ma życia bez skrzyżowań
Aniś drogą był zmęczony
I do Żabna przywędrował
Niewiadomo, z której strony
Po niedługim odpoczynku
Chciał się udać w inne kraje
Ale już po chwilach kilku
Postanowił, że zostaje
Tu ksiądz Pasierb wiersze
składał*

*Dąb wolności ma koronę
Tu do dziś się opowiada
Jak Wypiański poznał żonę
No i burmistrz jest z tej ziemi
Dobry rządca dobry człowiek
Ludzie są zadowoleni
Ludzie tudzież aniołowie*

Może znajdzie się poeta i napisze kolędę dla naszego ukochanego Tarnowa. Konieczne na melodię „Bóg się rodzi” i niekoniecznie patriotyczna.

TADEUSZ MĘDZEŁOWSKI